

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยสามารถดำรงรักษาเอกราชได้โดยไม่ตกเป็นอาณานิคมของชาติใด ๆ มาได้ครบจนถึงปัจจุบันและสามารถสร้างสรรคผลงานอันมีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสร้างความเจริญก้าวหน้าต่อประเทศชาติมาได้ ก็เป็นเพราะประเทศของเรามีบุคคลสำคัญหลายท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งท่านเหล่านี้เป็นผู้ที่ได้ประกอบคุณงามความดีในด้านต่าง ๆ บางท่านใช้ความสามารถ สติปัญญา วิสัยทัศน์อันกว้างไกล บางท่านใช้ความกล้าหาญ ความเสียสละ และวิริยะอุตสาหะ เพื่อฝ่าฟันอุปสรรคนานัปการเพื่อที่จะนำความสุข ความเจริญมาสู่ประเทศชาติ และลูกหลานไทยสืบไป

บุคคลสำคัญ คือ บุคคลที่มีผลงานดีเด่น ประกอบคุณงามความดีอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เป็นที่ยอมรับยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นบุคคลสำคัญของชาติ ความที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ศึกษาชีวประวัติของบุคคลเหล่านั้น เพื่อเป็นแบบอย่างของการกระทำความดี เป็นเครื่องเตือนใจให้เห็นคุณค่าของคุณงามความดีที่มุ่งมั่นกระทำมา อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และสังคมประเทศชาติ ที่อนุชนรุ่นหลังจะพึงนำมาเป็นแนวทางในความคิด และการประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบ้านเมือง อันเป็นเกียรติประวัติแก่ตนเองและวงศ์ตระกูลตลอดไป (พนัส หันนาคินทร์, 2540)

การศึกษาชีวประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญ จะทำให้เรารู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่มาที่ไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับชาติบ้านเมือง รู้ถึงการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหา และการแก้ปัญหาด้วยความอดทนจนสามารถประสบความสำเร็จเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง และกลายเป็นบุคคลสำคัญของชาติหรือบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นได้นั้น ย่อมเป็นประโยชน์ในทางเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตแก่อนุชนรุ่นหลังให้ถือปฏิบัติตาม และเป็นเครื่องนำทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ดังที่ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2523) ได้กล่าวถึงบุคคลสำคัญของชาติไว้ว่า ประเทศชาติบ้านเมืองของเรามีบุคคลที่ประกอบคุณงามความดีด้วยความเสียสละ ทุ่มเทก่าสร่างกาย กำลังใจ กำลังความคิดและทรัพย์สินเงินทอง เพื่อจรรโลงสังคมโดยส่วนรวมให้อยู่เย็นเป็นสุข

พัฒนาชาติบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้า อบูรุษศิลป์พัฒนากรรมของชาติและท้องถิ่นให้เป็นมรดกแก่ลูกหลาน บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวนี้มีจำนวนไม่มากนัก จึงจำเป็นต้องยกย่องสรรเสริญ ให้เกียรติ ให้กำลังใจ และสนับสนุนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประวัติชีวิต ผลงานและคุณงามความดีของท่านเหล่านั้นให้แพร่หลายเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมสืบไป

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือที่เรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า "ภาคอีสาน" ก็เป็นภาค ๑ หนึ่งในที่มีบุคคลสำคัญ ๑ หลายท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันอยู่ในภาคนี้ ซึ่งได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างบุคคลสำคัญของภาคอีสาน ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ในตำรา เอกสาร หรืองานวิจัยต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ผู้ปราบกบฏผีบ้าผีบุญ

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทโท) พระเถระสายวิปัสสนาธุระ ผู้ทำคุณประโยชน์แก่พระศาสนาและแก่สังคมโลกมากที่สุดรูปหนึ่ง ได้รับการยอมรับนับถือจากพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

นายประสิทธิ์ สุนทรโรทก ผู้นำในการดำเนินการฝึกหัดครูชนบทแห่งแรกในประเทศไทย

นายปรีชา พิณทอง บุคคลดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม ด้านวรรณกรรมอีสาน จากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติประจำปี พ.ศ.2532

(คณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายจัดทำหนังสืออุบลราชธานี 200 ปี, 2535)

ผู้ใหญ่นาย สร้อยสระกลาง บุคคลดีเด่นของชาติ สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการพัฒนาชุมชน) ผู้ใช้ยุทธวิธีนำพัฒนา โดยการยกย่องภูมิปัญญาและศักยภาพของท้องถิ่นโดยให้ชาวบ้านช่วยกันลงแรงพัฒนาด้วยความคิดพึ่งตนเองให้มากที่สุด (สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2537)

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีลูกอีสานแท้ ผู้พัฒนาภาคอีสานให้เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ภาคอีสานมีข่ายการคมนาคมทางถนนดีเยี่ยมที่สุดในประเทศไทย (ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ, 2523)

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ ผู้บุกเบิกแผ่นดินไทยให้เป็นแผ่นดินทองทางการเกษตรคนแรกของเมืองไทย (สุภา พินนาค, ม.ป.ป.)

นายแพทย์กระแต หนองบัว ผู้นำบริการสาธารณสุขสู่ชนบทที่ยากจน(ปราณี กล้าส้ม และปรีชา ช่างขวัญยืน, 2536)

นายเคน ดาเนลา ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ประจำปี พ.ศ.2534 (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535)

สมรักษ์ คำสิงห์ นักมวยสากลสมัครเล่นทีมชาติไทย ผู้ได้เหรียญทองจากการแข่งขันโอลิมปิก ครั้งที่ 26 ที่ แอตแลนต้า สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นเหรียญทองกีฬาโอลิมปิกเหรียญแรกของประเทศไทย (อณิมาน, 2539)

ตัวอย่างบุคคลสำคัญดังที่ได้กล่าวมาแล้วแต่เป็นผู้ที่ได้ใช้ความพยายามฝ่าฟันอุปสรรคนานัปการ และใช้ความสามารถจนประสบความสำเร็จทางด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับนับถือของคนอีสานและคนทั่ว ๆ ไป

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน และเลือกภาคอีสานเป็นตัวอย่างประชากรในครั้งนี เนื่องจากภาคอีสานจัดว่าเป็นภาคที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีพื้นที่ถึง 1/3 ของพื้นที่ทั้งประเทศ เป็นภาคที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศ ประกอบด้วย 19 จังหวัด โดยแบ่งเขตการศึกษาออกเป็น 3 เขต คือ เขตการศึกษา 9 ประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ อุตรดิตถ์ ขอนแก่น เลย สกลนคร หนองคาย และหนองบัวลำภู เขตการศึกษา 10 ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ มหาสารคาม นครพนม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด และอำนาจเจริญ และเขตการศึกษา 11 ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และสุรินทร์ ภาคอีสานเป็นภาคที่ประสบปัญหาต่าง ๆ มากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ทั้งทางด้านธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต ประชากรในภาคอีสานส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีรายได้ของประชากรต่ำที่สุดของประเทศ (อุไรวรรณ บุญมี, 2537) ไม่เพียงแต่เท่านั้น ฐานะทางสังคมของคนอีสานยังด้อยกว่าคนในภาคอื่น ๆ ผู้คนในสังคมมีอคติต่ออีสาน สาเหตุสืบเนื่องมาจากเรื่องราวความเป็นมาทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนและบ้านเมืองในดินแดนอีสานถูกละเลยไปจากประวัติศาสตร์ไทย ทำให้เกิดการดูถูกเหยียดหยามความเป็นอีสาน ผู้คนในสังคมและวัฒนธรรมอีสานต้องตกอยู่ในสภาพล้าหลังทุกด้านเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, อ้างถึงใน ศรีศักร วัลลิโภดม, 2540) คนอีสานมักจะถูกดูถูกว่าโง่ (สนิทสุดา เอกชัย, 2530) ปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจและการดำเนินชีวิตของคนอีสาน ทำให้ชาวอีสานเกิดความรู้สึกว่าตนด้อยกว่าคนในภาคอื่น ๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการนำตัวอย่างบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นของภาคอีสานมาเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เกิดกำลังใจ เกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นภาคอีสานของตน อีกทั้งได้ยึดถือความจุดสถานะในการทำงาน การทำความดี ซึ่งต้องทำอย่างเต็มที่มากกว่าบุคคล

สำคัญในภาคอื่น ๆ ของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นเหล่านั้นไว้เป็นแบบอย่างและเป็นแนวทางในการปฏิบัติสืบต่อไป

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้เห็นความสำคัญและต้องการให้นักเรียนเรียนเรื่องบุคคลสำคัญ เพื่อเป็นแบบอย่างและแนวคิดในการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จึงได้กำหนดเนื้อหาเรื่องบุคคลสำคัญไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) อยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โดยกำหนดให้เป็นเนื้อหาหน่วยย่อยที่ 2 เรื่องบุคคลสำคัญ ในหน่วยที่ 4 ชาติไทย ซึ่งมีจุดประสงค์มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการวิเคราะห์ สรุปหลักการนำเพ็ญคุณประโยชน์ ชาติบ้านเมือง เห็นคุณค่าของการกระทำความดี เคารพ ยกย่องผู้ที่สมควรเอาเป็นตัวอย่าง กตัญญู และปฏิบัติตนในทางที่เหมาะสมกับตนเองและเป็นผลดีต่อสังคม (กรมวิชาการ, 2535)

หลักสูตรดังกล่าวเน้นที่ความสำคัญของท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากหลักการสำคัญในข้อที่ 3 ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งเป็นหลักสูตรแม่บทได้ระบุไว้ว่า "เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้" (กรมวิชาการ, 2535) และจากคู่มือหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุง ก็ระบุให้ครูสามารถดัดแปลงหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นได้ ดังจะเห็นได้จากจุดเน้นของหลักสูตรในข้อที่ 2 ที่ว่า "การส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร" และจุดเน้นของหลักสูตรในข้อที่ 3 ที่ว่า "จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน" (กรมวิชาการ, 2538) ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการและจุดเน้นของหลักสูตรฉบับปรับปรุง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า เรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นเป็นเรื่องที่สามารถพัฒนาให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นได้ ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดจัดทำหลักสูตรเรื่องนี้อย่างเป็นทางการและกว้างขวาง

ในหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งได้กำหนดให้นักเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนรักท้องถิ่นของตน เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน และช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ แต่จากการศึกษาปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังจะเห็นได้จากรายงานการวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรมวิชาการ 2532) พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่า กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีเนื้อหา

เกินไป ขาดเอกสารค้นคว้า เนื้อหาในหนังสือเรียนไม่สัมพันธ์กับแผนการสอน และครูไม่เข้าใจ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จุดประสงค์การเรียนรู้มีมากเกินไปไม่เหมาะสมกับสภาพห้องเรียน ประกอบกับงานวิจัยของ ปราวณี เปี่ยมคส้า (2536) ที่พบว่า ครูประถมศึกษามีปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตทุกด้าน สาเหตุเกิดจากขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและขาดงบประมาณ ครูส่วนใหญ่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตโดยใช้วิธีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด ส่วนการจัดทำเนื้อหาใหม่มีน้อยที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องของการขาดเอกสารค้นคว้าและการจัดทำเนื้อหาใหม่ได้ในระดับหนึ่ง

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในหน่วยที่ 4 เรื่องชาติไทยได้กำหนดเนื้อหาเป็นหน่วยย่อย 6 หน่วย คือ หน่วยย่อยที่ 1 ประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา/กรุงธนบุรี/กรุงรัตนโกสินทร์ หน่วยย่อยที่ 2 บุคคลสำคัญ หน่วยย่อยที่ 3 ศาสนา หน่วยย่อยที่ 4 ศิลปวัฒนธรรม หน่วยย่อยที่ 5 หน้าที่ของประชาชนคนไทย และหน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา (กรมวิชาการ, 2535)

จากหน่วยย่อยทั้ง 6 หน่วย ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเห็นได้ว่า หน่วยย่อยที่ 2 เรื่องบุคคลสำคัญได้กำหนดเนื้อหาไว้ดังนี้ เรื่องท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร ท้าวสุนนารี สุนทรภู่ และบุคคลตัวอย่างในห้องเรียน กำหนดเวลาเรียนให้ 30 คาบ โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนอธิบายวิกรรมหรือผลงานของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์และในห้องเรียน และเลือกแนวคิดหรือการปฏิบัติของบุคคลเหล่านั้นไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ในการจัดทำแผนการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างในห้องเรียน ครูมักประสบปัญหาในเรื่องของแหล่งข้อมูลและความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการรวบรวมข้อมูลหรือมีตำราเขียนไว้โดยตรง จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนเรื่องบุคคลสำคัญ ตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท ส่วนบุคคลตัวอย่างในห้องเรียนนักเรียนรู้จักแต่เพียงว่าใครเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้น ซึ่งยังไม่มีข้อมูลเนื้อหาสาระที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียน หรือเลือกแนวคิดและการปฏิบัติของบุคคลเหล่านั้นไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ และจากการวิเคราะห์เนื้อหาบุคคลสำคัญที่บรรจุในหลักสูตรฉบับปัจจุบันทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 พบว่า มีรายชื่อบุคคลสำคัญในภาคอีสานเพียงท่าน

เดียวคือ ท้าวสุรนารี ส่วนบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นท่านอื่น ๆ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในจังหวัดภาคอีสานที่นักเรียนน่าจะได้รู้จักหรือเรียนรู้ชีวประวัติและผลงานสำคัญของท่านเหล่านั้น นักเรียนกลับไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายหากผู้เรียนไม่มีโอกาสได้เรียนรู้บุคคลสำคัญท่านอื่น ๆ ในภาคท้องถิ่นของตน ดังนั้นคาบเวลาเรียนที่เหลือซึ่งหลักสูตรได้ยืดหยุ่นไว้ให้ ครูผู้สอนจึงสามารถที่จะปรับเพิ่มเนื้อหาบุคคลสำคัญท่านอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในส่วนของเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 2 เรื่องบุคคลสำคัญ ในหน่วยที่ 4 ชาติไทย เพราะเป็นเรื่องสำคัญเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและรักในท้องถิ่นของตน และสามารถเลือกแนวคิดหรือการปฏิบัติของบุคคลสำคัญเหล่านั้นไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น คือ การนำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น สาระการเรียนรู้จะสอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่นมากขึ้น ไม่ใช่การเรียนรู้แบบรู้ไว้ใช้ว่า แต่เป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิต ส่วน สมิตร์ คุณานุภร (2532) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น หมายถึง การจัดทำประมวลการสอน โครงการสอน บันทึกการสอน ซึ่งเป็นเอกสารหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรระดับนี้ ได้แก่ หน่วยงานระดับโรงเรียน ซึ่งสามารถขยายและปรับหลักสูตรระดับชาติ โดยการจัดทำโครงการสอนที่ขยายและปรับให้ละเอียดยิ่งขึ้นและมีบันทึกการสอน ซึ่งมีรายละเอียดเน้นการตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน นอกจากนี้ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า คือ มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ และสำลี ทองธิว (2543) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นหมายถึงดังนี้

1. เนื้อหาสาระ โครงสร้าง การจัดเวลา การบริหารหลักสูตร ซึ่งมาจากความต้องการของคนในท้องถิ่น เป็นสาระ แนวคิด หลักการที่คนในท้องถิ่นให้ความสำคัญ และมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดและการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นนั้น ๆ
2. เป็นหลักสูตรที่คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสร้างอย่างเท่าเทียมกับครูและผู้บริหารโรงเรียน

3. เป็นหลักสูตรที่คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินนักเรียน หรือค้นหาความรู้ทัศนคติในการเป็นคนในชุมชน

4. เป็นหลักสูตรที่ผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่น ความเป็นท้องถิ่น กับความสามารถในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ เป็นการพัฒนาท้องถิ่นในลักษณะพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของท้องถิ่นนั้น ๆ

แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบันมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นมากขึ้น และเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของตน เพื่อให้ผู้เรียนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง รวมทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมากขึ้น (มสช, 2536) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นที่ต้องมีขึ้น เนื่องจากหลักสูตรที่ใช้อยู่เป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดขึ้นใช้สำหรับโรงเรียนทั่วประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เนื้อหา และสาระบางส่วนไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งอาจไม่เหมาะสมถ้าจะนำหลักสูตรที่ยังไม่ได้ปรับให้เหมาะสมมาใช้ เมื่อคำนึงถึงสภาพความจริงของปัจจัยพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น

แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริม การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ท้องถิ่นสามารถกระทำได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ เนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท

2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหา เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของกลุ่มประสบการณ์ ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้จุดประสงค์ หัวข้อ หรือขอบข่ายเนื้อหา และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป

3. จัดทำคำอธิบาย หรือรายวิชาเพิ่มเติม เป็นการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นด้วยการจัดทำคำอธิบาย หรือทำรายวิชาเพิ่มเติมจากที่มีปรากฏในหลักสูตร

4. ปรับปรุงและหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตร

ห้องถิ่นลักษณะนี้เป็นกาปรับปรุง เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาของทุกกลุ่มประสบการณ์และสอดคล้องกับสภาพของห้องถิ่น

5. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ เป็นการพัฒนานาหลักสูตรโดยการจัดทำหนังสือ เรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอน อื่น ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ขึ้นใหม่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพของห้องถิ่น ทั้งนี้การเรียนการสอนที่ห้องถิ่นจะ พัฒนาขึ้นมาใหม่นี้อาจจะใช้คำอธิบายที่มีอยู่แล้วหรือที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ก็ได้ (กรมวิชาการ, 2536)

การพัฒนานาหลักสูตรห้องถิ่นเป็นกระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือของหลายฝ่าย ดังที่ วิลส์ และ บอนดี (Wiles and Bondi, 1989, อ้างถึงใน กชกร ธิปัตติ, 2539) ได้กล่าวไว้ ว่า การพัฒนานาหลักสูตรเป็นกระบวนการแห่งความร่วมมือ ซึ่งบุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน จะต้องให้ความร่วมมือตามบทบาทและหน้าที่อย่างเหมาะสม เพื่อการประสบผลสำเร็จในการ พัฒนานาหลักสูตรมากขึ้น และจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนานาหลักสูตร พบว่า ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง นักการศึกษา นักเรียน ประชาชน และนักเรียน (เซย์เลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974) ; โบแชมป์ (Beauchamp, 1981) ; ดักลาส (Douglass, 1964) ; ครูก (Krug, 1957) และ คูปแมน (Koopman, 1968 อ้างถึงใน สัจ จุทรานันท์, 2532) ดังจะเห็นได้ว่าบุคคลหนึ่ง ซึ่งนักการศึกษาและนักพัฒนานาหลักสูตรหลาย ท่านเห็นว่าควรจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนานาหลักสูตรด้วยก็คือ นักเรียนเนื่องจากนักเรียนถือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากหลักสูตรมากที่สุด อีกทั้งหลักสูตรที่ดีจะต้อง ตอบสนองต่อความต้องการและสภาพที่แท้จริงของห้องถิ่น ซึ่งผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของห้องถิ่น ดังนั้นวิธีที่จะช่วยให้หลักสูตรตอบสนองต่อความต้องการและสภาพที่แท้จริงของห้องถิ่นได้ก็คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของห้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการ พัฒนานาหลักสูตรร่วมอยู่ด้วย

ส่วนบทบาทของนักเรียนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนานาหลักสูตรนั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการพัฒนานาหลักสูตรในที่นี้ทำได้ ในระดับให้นักเรียนเป็นผู้สำรวจข้อมูลด้วยตนเอง โดยร่วมในการศึกษารวมชนเพื่อค้นหาข้อมูลที่ ต้องการนำไปใช้ในการพัฒนานาหลักสูตร (ออร์นสไตน์และฮันคินส์ (Omstein and Hunkins, 1993); ดอลล (Doll, 1986); อารมณั เพชรชื่น (ม.ป.ป.) และเพ็ญพูน เครือตราชู (2514) และ

จากการศึกษาแนวคิดของเฮนดริกสัน (Hendrikson, 1997) พบว่า การใช้ชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่า สามารถเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รู้จักการใช้ชีวิตในสังคมและได้เรียนรู้ทักษะการมีส่วนร่วมที่สำคัญ วิธีการที่จะใช้ชุมชนเป็นแหล่งข้อมูลในการค้นหาเนื้อหาสาระที่ ต้องการ คือ การศึกษาชุมชน ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาชุมชนใดชุมชนหนึ่ง โดยปกติจะเป็นชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ นอกจากนี้เฮนดริกสันยังกล่าวอีกว่าในการศึกษาชุมชนใดชุมชนหนึ่งจะต้องศึกษาลงในรายละเอียดเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านภูมิศาสตร์ ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านรัฐศาสตร์ ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม หรือด้านประชากรศึกษา

จากแนวคิดและข้อเสนอแนะในการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่านักเรียนควรมีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นและข้อมูลพื้นฐานควรจะได้มาจากคนที่อยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นของตน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นผู้วิจัยพบว่า หลักการสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเท่าที่ผ่านมาที่ผู้วิจัยส่วนใหญ่นำมาใช้คือ 1) เน้นให้หาข้อมูลพื้นฐานโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้วิจัยเป็นผู้สำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และ 2) เนื้อหาที่จะนำไปบรรจุในหลักสูตรยังคงอิงหลักสูตรส่วนกลางอยู่ ซึ่งหลักการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว ยังมีจุดอ่อนที่มิได้ให้นักเรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลโดยตรงจากหลักสูตรนั้น ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย หลักสูตรปกติที่จัดทำขึ้นจึงอาจไม่เหมาะสม หรือสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง การใช้หลักสูตรดังกล่าวอาจไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ายังไม่มียานวิจัยใดที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างจริงจัง ประกอบกับเหตุผลและแนวคิดดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในหน่วยย่อยของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมดังหลักการคือ 1) เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน หรือข้อมูลเบื้องต้น และ 2) เนื้อหาที่จะนำไปปรับปรุงและพัฒนาโดยครูและผู้เชี่ยวชาญเพื่อบรรจุในหลักสูตรเป็นเนื้อหาที่ได้มาจากท้องถิ่น และเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างแท้จริง

ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความหมายต่อผู้เรียนและเป็นหลักสูตรที่สนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น อีกทั้งผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ที่ได้จากท้องถิ่นของตน และเพื่อเป็นแนวทางในการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักความภาคภูมิใจ และความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในหน่วยย่อยของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นที่คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้การยอมรับนับถือ โดยแบ่งความสำคัญเป็น 6 ด้าน คือ 1) บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการเมืองและการปกครอง 2) บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการศึกษา 3) บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการเกษตร 4) บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม 5) บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านศาสนา และ 6) บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านกีฬา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในหน่วยที่ 4 ชาติไทย หน่วยย่อยที่ 2 เรื่อง บุคคลสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และใช้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เขตการศึกษาที่ 9, 10 และ 11 เท่านั้น

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ประชากรที่เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 ประชากรที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ่อแสนพันมิตรภาพที่ 211 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2541 จำนวน 30 คน

3. ขอบเขตของเนื้อหา เป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ยึดตามความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน ซึ่งอยู่ในช่วงระยะเวลาของการวิจัยเท่านั้น โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

- 3.1 บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการเมืองและการปกครอง
- 3.2 บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการศึกษา
- 3.3 บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการเกษตร
- 3.4 บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม
- 3.5 บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านศาสนา
- 3.6 บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านกีฬา

4. รายชื่อของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นจะพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์หรือผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เสนอเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

รายชื่อของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นจะต้องมาจากการเสนอของคนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยพิจารณาจากบุคคลที่เป็นคนในท้องถิ่น หรือทำคุณประโยชน์ให้กับท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับนับถือจากคนในท้องถิ่น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การสร้างหลักสูตรเพื่อใช้ในเขตการศึกษาเฉพาะภาค โดยการปรับเพิ่มเนื้อหาสาระในหลักสูตรแม่บทให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนจะได้รับ โดยเน้นหลักการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ด้วยการให้นักเรียนเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากชุมชน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมทักษะการมีส่วนร่วมของนักเรียน และได้ข้อมูลที่เกิดจากความสนใจ และความต้องการของคนในท้องถิ่นโดยดำเนินการสร้างหลักสูตรตามขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานโดยนักเรียน นักเรียนเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลของบุคคลสำคัญจากคนในชุมชนและแหล่งข้อมูลในชุมชน เพื่อให้ได้รายชื่อและประวัติของบุคคลสำคัญที่จะใช้เป็นเนื้อหาในการเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การนำข้อมูลมาจัดกระทำโดยผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาทำการคัดเลือกรายชื่อบุคคลสำคัญที่ได้รับการเสนอชื่อมากที่สุด ใน 3 อันดับแรกของแต่ละด้าน สรุปประวัติของบุคคลสำคัญที่ได้รับการคัดเลือกและค้นคว้าเนื้อหาเพิ่มเติมเพื่อให้ได้เนื้อหาที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การร่างหลักสูตร นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาเป็นพื้นฐานในการร่างหลักสูตร โดยจัดทำเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรสำหรับครู เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนการสอน นำหลักสูตรที่ร่างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลการทดลอง นำหลักสูตรที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน แล้วนำผลที่ได้จากการทดลองมาประเมินเพื่อหาคุณภาพของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร นำข้อมูลที่ได้จากผลการทดลองมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น หมายถึง การปรับเพิ่มเนื้อหาเรื่อง บุคคลสำคัญ ซึ่งเป็นเนื้อหาของหน่วยย่อยที่ 2 ในหน่วยที่ 4 ชาติไทยของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีอยู่ในหลักสูตรแม่บท เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน โดยเพิ่มเนื้อหาบุคคลสำคัญด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ด้านละ 3 คน ดังต่อไปนี้

1. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการเมืองและการปกครอง
2. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการศึกษา
3. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการเกษตร
4. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม
5. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านศาสนา
6. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านกีฬา

เอกสารหลักสูตร หมายถึง เอกสารข้อกำหนดเกี่ยวกับมวลประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เอกสารแม่บทของหลักสูตรเรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไป เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลนักเรียน

เอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับใช้ประกอบกับหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ แผนการสอนสำหรับครูประวัติรายละเอียดของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น สื่อการสอน และแบบทดสอบ

บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่กำเนิดหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือเป็นบุคคลที่ชาวอีสานให้ความเคารพยกย่องและนับถือ ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลในอดีตหรือปัจจุบันที่ประกอบคุณงามความดีทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมท้องถิ่น หรือประเทศชาติ และเป็นผู้ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับจนเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งคนในท้องถิ่นอีสานให้การยอมรับนับถือประกอบด้วยบุคคลสำคัญในด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการเมืองและการปกครอง ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพเป็นนักการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ ทหาร
2. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพเป็นครู อาจารย์ นักการศึกษา นักวิชาการ
3. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านการเกษตร ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร ชาวนา ชาวไร่ ชาวลวน
4. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพเป็นนักร้อง นักดนตรี นักแสดง จิตรกร สถาปนิก ช่างหัตถกรรม
5. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านศาสนา ได้แก่ เณร หรือพระภิกษุสงฆ์
6. บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านกีฬา ได้แก่ นักกีฬาประเภทต่าง ๆ

แหล่งข้อมูลในชุมชน หมายถึง ห้างถิ่น ที่อยู่ บริเวณ ศูนย์รวม หรือปอเกิดของ
ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. แหล่งข้อมูลในชุมชนประเภทบุคคล ได้แก่ ผู้ปกครอง ญาติ เพื่อนบ้าน
พระภิกษุสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ ครู อาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรม
ประจำจังหวัด

2. แหล่งข้อมูลในชุมชนประเภทสถานที่ ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ วัด
โรงเรียน อนุสาวรีย์ สถาบันราชภัฏ วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง พื้นที่ที่ครอบคลุมเขตการศึกษาที่ 9, 10 และ
11 ซึ่งประกอบด้วย ดังนี้

เขตการศึกษา 9 ประกอบด้วยจังหวัด อุดรธานี ขอนแก่น เลย สกลนคร
หนองคาย และหนองบัวลำภู

เขตการศึกษา 10 ประกอบด้วยจังหวัด อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ มหาสารคาม
นครพนม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด และอำนาจเจริญ

เขตการศึกษา 11 ประกอบด้วยจังหวัด นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ
และสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่างประชากร

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตการศึกษา 9, 10
และ 11 จำนวน 19 จังหวัด

2. ตัวอย่างประชากร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1 ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคต้น ปีการศึกษา 2541 จำนวน 420 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่าง
แบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) โดยมีขั้นตอนการเลือกตัวอย่างประชากร ดังนี้

1) เลือกจังหวัดในเขตการศึกษาที่ 9, 10 และ 11 จากทั้งหมด 19 จังหวัด ทำการสุ่มมา 1 ใน 3 ของแต่ละเขตการศึกษา โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้จังหวัดที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมด จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี อุดรราชธานี ร้อยเอ็ด ยโสธร นครราชสีมา และศรีสะเกษ

2) เลือกโรงเรียนจากจังหวัดที่เป็นตัวอย่างประชากรที่ได้จากข้อ 1) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ โรงเรียนในอำเภอเมืองและโรงเรียนนอกอำเภอเมือง ทำการสุ่มเลือกโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ในแต่ละจังหวัดโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาโรงเรียนกลุ่มละ 2 โรงเรียน โดยเจาะจงโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดกลาง 1 โรงเรียน ได้ โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรมาจังหวัดละ 4 โรงเรียน รวมจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 28 โรงเรียน

การเลือกขนาดโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ขนาด มีลักษณะดังนี้

1. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601 คนขึ้นไป
2. โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 ถึง 600 คน

เกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนที่ใช้เป็นตัวอย่างประชากร มีดังนี้

1. เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษาที่ 9, 10 และ 11
2. เป็นโรงเรียนที่มีความประสงค์ที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)
3. เป็นโรงเรียนที่ผู้ปกครองหรือคนในชุมชนสนับสนุนการวิจัยและให้ความร่วมมือในการทำวิจัย
4. เป็นโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกและเสนอชื่อโดยแหล่งข้อมูลในชุมชนประเภทบุคคลของภาคอีสานว่าเป็นโรงเรียนที่น่าสนใจและให้ความสำคัญในการปลูกฝังความเป็นคนอีสานมากที่สุด

3) เลือกตัวอย่างประชากรนักเรียนที่ใช้ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรที่ได้จากข้อ 2) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาโรงเรียนละ 15 คน รวมนักเรียนทั้งหมด 420 คน

เกณฑ์ในการคัดเลือกนักเรียนมีดังนี้

1. เป็นนักเรียนที่ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเสนอชื่อมาให้
2. เป็นนักเรียนที่มีวุฒิภาวะที่สามารถเก็บข้อมูลได้
3. เป็นนักเรียนที่มีความรับผิดชอบและสามารถใช้ภาษาสื่อสารในการเก็บข้อมูลได้
4. เป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการบันทึกข้อมูลได้
5. เป็นนักเรียนที่สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้

2.2 ตัวอย่างประชากรในชั้นทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนชุมชนปอแสนพันมิตรภาพที่ 211 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ภาคปลาย ปีการศึกษา 2541 ได้จากการสุ่มตัวอย่างโรงเรียนแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มา 1 โรงเรียน และการสุ่มตัวอย่างนักเรียนแบบง่าย เลือกมา 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาที่มีนักเรียนจำนวน 80% ขึ้นไป ที่เป็นคนอีสาน และใช้ภาษาอีสานในชีวิตประจำวัน
- 2) เป็นโรงเรียนที่มีการจัดนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่มีความสามารถทางการเรียน สูง กลาง ต่ำคละกันในห้องเรียน
- 3) เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญของการวิจัย สามารถให้ความร่วมมือในการทดลองได้ตลอดระยะเวลาการทดลอง
- 4) เป็นโรงเรียนที่คนในท้องถิ่นมีความพร้อมและเข้าใจเรื่องการให้ความร่วมมือในการใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างจริงจัง

ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร

ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานโดยนักเรียน

1.1 ขั้นการเตรียมการ

1.1.1 ผู้วิจัยเตรียมคัดเลือกตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) ได้ตัวอย่างประชากรทั้งสิ้นจำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น จุฬาราชานี อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด ยโสธร นครราชสีมา และศรีสะเกษ จังหวัดละ 4 โรงเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ โรงเรียนในอำเภอเมืองและโรงเรียนนอกอำเภอเมือง กลุ่มละ 2 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดละ 1 โรงเรียน ได้จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 28 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนโรงเรียนละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 420 คน

1.1.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยให้ครูผู้สอนเป็นผู้คัดเลือกนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 1) เป็นนักเรียนที่ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเสนอชื่อมาให้ 2) เป็นนักเรียนที่มีคุณภาพที่สามารถเก็บข้อมูลได้ 3) เป็นนักเรียนที่มีความรับผิดชอบและสามารถใช้ภาษาสื่อสารในการเก็บข้อมูลได้ 4) เป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการบันทึกข้อมูลได้ 5) เป็นนักเรียนที่สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ และจัดแบ่งนักเรียนเป็นทีมทำงานทีมละ 5 คน (ให้นักเรียนเข้าทีมตามความสมัครใจ) ดังนั้นจะได้นักเรียนที่เป็นทีมทำงานโรงเรียนละ 3 ทีม รวมได้ทีมทำงานทั้งหมด 84 ทีม จากจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 28 โรงเรียน

1.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการนัดหมายและประชุมนักเรียนที่ได้รับคัดเลือกเพื่ออธิบายขั้นตอนการทำงาน และแนะนำวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานให้แก่นักเรียนที่โรงเรียน พร้อมทั้งแนะนำและอธิบายเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลจนนักเรียนเข้าใจขั้นตอนการทำงาน พร้อมกับกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนให้แล้วเสร็จภายในเวลา 1 เดือน

1.2 ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนักเรียน

ให้นักเรียนที่เป็นทีมเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังนี้

1.2.1 สัมภาษณ์คนในชุมชนของนักเรียนเพื่อให้ได้รายชื่อของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน ตามความต้องการของคนในชุมชน พร้อมทั้งสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญเหล่านั้น วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์รายชื่อและข้อมูลของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.2.2 นักเรียนค้นคว้าข้อมูลของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นเพิ่มเติมจากข้อ 1.2.1 ในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถให้รายละเอียดของข้อมูลที่ตามได้ หรือนักเรียนต้องการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือในกรณีที่นักเรียนต้องการค้นคว้าข้อมูลรวมทั้งเสนอชื่อบุคคลสำคัญตามความต้องการภายในทีมของตนโดยไม่ใช้วิธีการตามข้อ 1.2.1 ซึ่งนักเรียนสามารถค้นคว้าได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ วัด โรงเรียน อนุสาวรีย์ สถาบันราชการ หรือมหาวิทยาลัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.2.3 นักเรียนตามแบบสอบถามเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น จากการทำให้นักเรียนไปเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้วยตัวเองหลังจากเสร็จข้อ 1.2.1 และข้อ 1.2.2 แล้วโดยการตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การนำข้อมูลมาจัดกระทำโดยผู้วิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากนักเรียนที่ได้จากข้อ 1.2 มาจัดกระทำ เพื่อเลือกเนื้อหาสาระที่จะนำมาร่างหลักสูตรด้วยวิธีการดังนี้

2.1 ผู้วิจัยรวบรวมรายชื่อของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นที่ได้จาก 1.2.1 และ 1.2.2 จำแนกเป็นบุคคลสำคัญในแต่ละด้าน ให้คะแนนความถี่ในการเสนอชื่อต่อบุคคลละ 1 คะแนน แล้วใช้เกณฑ์ในการเลือกบุคคลสำคัญในแต่ละด้านที่มีความถี่ในการเสนอชื่อมากที่สุด 3 อันดับแรก เพื่อที่จะนำไปบรรจุเป็นเนื้อหาในหลักสูตรท้องถิ่น

2.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลและรายละเอียดของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นที่ได้รับคัดเลือกมาทำการวิเคราะห์และสรุปเป็นเนื้อหา เพื่อที่จะนำไปบรรจุลงในหลักสูตรท้องถิ่นที่จะพัฒนาในขั้นต่อไป

2.3 ผู้วิจัยทำการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับชีวประวัติและผลงานสำคัญของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นที่ได้รับคัดเลือก จากการสัมภาษณ์ผู้รู้และจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้วนำมาประกอบกับเนื้อหาที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานโดยนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เนื้อหา มีความสมบูรณ์และเหมาะสมที่จะนำไปบรรจุลงในหลักสูตรท้องถิ่น

2.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นมารวบรวมและทำการวิเคราะห์ โดยแจกแจงความถี่เป็นรายข้อและหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ส่วนที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ทำการวิเคราะห์สรุปในรูปแบบของความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 การยก่างหลักสูตร

ในการยก่างหลักสูตรผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน โดยนักเรียนและ ขั้นตอนที่ 2 การนำข้อมูลมาจัดกระทำโดยผู้วิจัย มาเป็นพื้นฐานในการยก่างหลักสูตร โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การร่างหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เอกสารหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งเป็นหลักสูตรแม่บท ประกอบด้วยหลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไป เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน การจัดการเรียนการสอน สื่อประกอบการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลนักเรียน

ส่วนที่ 2 เอกสารประกอบหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยเอกสารประวัติรายละเอียดของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นด้านต่าง ๆ จำนวน 6 ด้าน แผนการสอน พร้อมสื่อการเรียนการสอน จำนวน 6 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 การประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตรท้องถิ่น โดยความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบคุณภาพหรือความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลการทดลอง โดยมีวิธีการตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 การทดลองใช้หลักสูตร

4.1.1 การทดลองก่อนนำหลักสูตรไปใช้

ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนชุมชนบ่อแสนพันมิตรภาพที่ 211 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ภาคปลาย ปีการศึกษา 2541 จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่ง

ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนำการสุ่มตัวอย่างนักเรียนแบบง่ายเลือกมา 1 ห้องเรียน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกโรงเรียนดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาที่มีนักเรียนจำนวน 80% ขึ้นไป ที่เป็นคนอีสาน และใช้ภาษาอีสานในชีวิตประจำวัน
- 2) เป็นโรงเรียนที่มีการจัดนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่มีความสามารถทางการเรียนสูง กลาง ต่ำคละกันในห้องเรียน
- 3) เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญของการวิจัย สามารถให้ความร่วมมือในการทดลองได้ตลอดระยะเวลาการทดลอง
- 4) เป็นโรงเรียนที่คนในท้องถิ่นมีความพร้อมและเข้าใจเรื่องการให้ความร่วมมือในการใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างจริงจัง

หลังจากนั้นทำการสุ่มเลือกแผนการสอน โดยการจับสลากจำนวน 2 แผน แล้วนำไปทดลองใช้ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแผนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

4.1.2 การนำหลักสูตรไปใช้

ผู้วิจัยนำแผนการสอนไปดำเนินการสอนกับนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนชุมชนบ่อแสนพันมิตรภาพที่ 211 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2541 จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกโรงเรียนเช่นเดียวกับข้อ 4.1.1 และการสุ่มตัวอย่างนักเรียนแบบง่ายเลือกมา 1 ห้องเรียน นำแผนการสอนจำนวน 6 แผน 24 คาบ ใช้เวลาสอน 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 12 คาบ ซึ่งมีรูปแบบการทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre test – Post test)

4.2 การประเมินผลทดลอง

4.2.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยประเมินจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน นำผลการทดสอบมาหาค่าความแตกต่างของคะแนนเป็นรายบุคคล หาค่าเฉลี่ย แล้วตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test).

4.2.2 การประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยประเมินผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความพอใจในเนื้อหาสาระของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน รวมทั้งข้อเสนอแนะของนักเรียน นำข้อมูลที่ได้มา

แจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูป ตารางประกอบความเรียง ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดนั้นนำมาวิเคราะห์สรุปในรูป ของความเรียง และรวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผลการทดลอง และข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุง หลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์และเหมาะสมในการนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน มี 3 ฉบับ คือ
 - ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์รายชื่อและข้อมูลของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น
 - ฉบับที่ 2 แบบบันทึกข้อมูลของบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น
 - ฉบับที่ 3 แบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลบุคคลสำคัญ ระดับท้องถิ่น

ขั้นตอนในการสร้างมีดังต่อไปนี้

- 1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 กำหนดหัวข้อที่ต้องการศึกษาและข้อคำถาม
- 1.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูล และแบบสอบถามนักเรียน
- 1.4 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาความถูกต้อง และ ความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำ
- 1.5 นำแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูล และแบบสอบถามนักเรียนไปทดลอง ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร เพื่อตรวจสอบความเข้าใจใน ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. แบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำผลที่ได้จากแบบประเมินไปแก้ไขปรับปรุงให้หลักสูตรที่พัฒนามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งมีขั้นตอนในการ สร้างดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินหลักสูตร

2.2 กำหนดรูปแบบของคำถามเป็นข้อรายการ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร แบบทดสอบและแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน รวมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางหลักสูตรพิจารณา และผู้ทรงคุณวุฒิทางการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตพิจารณาความถูกต้องเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมและการใช้ภาษาเพื่อหาข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อวัดความสามารถทางการเรียนของนักเรียน โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบจากเอกสารการวัดและประเมินผลต่าง ๆ

3.2 สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบอัตนัย หรือความเรียง (Essay test) จำนวน 5 ข้อ พร้อมทั้งสร้างเกณฑ์การประเมินแบบทดสอบโดยกำหนดแนวการตอบคำถามและเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อให้เป็นคู่มือประกอบการตรวจให้คะแนนแก่นักเรียน

3.3 นำแบบทดสอบและเกณฑ์การประเมินแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้องตามเนื้อหา การใช้ภาษาและความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะ

3.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร

3.5 นำแบบทดสอบมาหาค่าระดับความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยง ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ถือว่า ข้อสอบที่มีระดับความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ถือว่าเป็นค่าที่ใช้ได้

3.6 หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูต, 2538) .

3.7 นำข้อสอบที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาปรับปรุงแก้ไข

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบสอบถามความคิดเห็น จากเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2 ออกแบบการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเป็นข้อรายการ

4.3 สร้างแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญ เกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้สื่อและอุปกรณ์ โดยแบบสอบถามที่สร้างมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนด น้ำหนักของคำตอบเป็นคะแนน 5 ระดับ คือ

น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
มากที่สุด	ให้	5	คะแนน

4.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ภาษาและความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เป็นแบบอย่างในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้แก่โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคอื่น ๆ ต่อไป
3. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้นำไปพัฒนาหลักสูตรในหน่วยอื่น ๆ และรายวิชาอื่น ๆ ตามกระบวนการพัฒนาได้ตามความเหมาะสม